

Васа Павковић

ДВОСТРУКИ ПРЕДОСЕЋАЈ

1

С намером да тацницу врати иза стакла, у витрину, Борна се занесе и покушавајући да не падне, ухвати чврсто, целом шаком, бочну ивицу витрине. Тако остаде на ногама, али јој тацница испаде и ударивши о жућкасти ламинат оде у парампарчад.

– Врази те не чули! – викну Борна. А за сваки случај додаде: – У сну се не снили!

Оде некако невезано до терасе, узме метлицу и жуту пластичну лопатицу, врати се у кухињу и сачисти крхотине на жуту површ пластике. Отворивши притиском стопала канту за смеће, истресе парампарчиће у њу, рекавши још: – О твоју главу!

Онда се врати на терасу, остави метлицу и пластичну лопатицу па се загледа у околне зграде. Дуге, некада беле, сада осивеле четвороспратнице у београдском насељу Котеж, са друге стране Дунава.

Борна је старица, има 78 година, живи на Котежу, у стану који је њен, пре десетак година преминули, муж Антон, добио од Геодетског завода, где је провео цео радни век.

Више од пола деценије по мужевљевој смрти Борна је живела сама, али се пре пет година њен син јединац, Миливоје, развео и вратио код мајке. Сада Борна и њен син живе заједно.

Јединац син је и узрок њеног неспокојства и оног што се малочас десило.

Док је син на послу, на Новом Београду, Борна слуша искључиво Радио Л, – на којем је емитована вест да је аутобус на линији 95 – управо онај којим Миливоје свакодневно путује до фирме, имао „тешку саобраћајну несрећу”. Сударио се с другим ГСП-овим аутобусом. У су-

дару је погинуло троје путника, а повређено је више од двадесет. Спикерка узбуђеним гласом рече: теже повређени су у Ургентном центру, и доктори се боре за њихов живот; други су нешто лакше повређени и још увек су на опсервацији, док је десетак пуштено кућама, јер се ради о повредама које нису опасне по живот, о мањим нагњечењима и ситним огреботинама.

Прошло је близу десет минута како је Борна стајала на тераси, гледајући у сиве и дугачке правоугаонике суседних зграда и изненадни дрхтај старачког тела је трже из тупе замишљености на чијем је дну тињао страх за сина. – А ваљда би ми већ јавили, да је повређен! – рече старица гласно и уздахну, али се изговореним речима одмах придружи и помисао: – А можда и не знају о коме се ради, немају адресу...

Поново замишљена, са тегобним предосећајем, Борна помисли: – Ма има он документе код себе, већ би јавили да му се нешто десило...

То „нешто десило” сасвим је охлади и она поче да дрхти, ту на тераси, гледајући сиво неизвесно небо. Ако се „нешто десило”, Миливоје је мртав, тамо на столу у Ургентном – зна она како то изгледа – видела је два пута у животу – кад је погинула њена сестричина, управо у саобраћајки; и кад је погинуо њен собни колега из Центропрома, па је, будући самац и без рођака на територији града Београда, она позвана да га идентификује. Или је, што је вероватније, Миливоје тешко повређен и управо је стога и не зову, док колико-толико не санирају повреде – тај предосећај је још интензивније поче мучити. У мислима јој блискају слике фрактуре лобање, поломљене карличне кости, тешког лома стопала... Борна се врати у кухињу и виде да је недавно укључила ринглу како би скувала кафу, али је на то заборавила. Рингла се јарко црвенела као да је оптужује или се стиди. Она искључи ринглу: где сад да пије кафу!

Седе за сто уа којим су свакодневно, око пола 6, син и она ручали. Спусти обе руке на сто и поче да конта шта да ради.

Није имала обичај да Миливоја зове на посао. За пет година није га позвала баш ниједном, али он се повремено јављао, обично око поднева, тек да је поздрави, упита како је или каже да ће каснити с повратком због овог или оног разлога.

Борна погледа на зидни сат.

Пола дванаест!

Ко да чека и сачека – и да ли ће се јединац уопште јавити?!

Жива није!

Тог часа поново се зачу глас спикерке која дословце понови прву вест, обећавајући да ће се ускоро поново јавити, „са нешто више информација”.

Додаде и да је градоначелник на лицу места.

– Као да то ишта мења – помисли Борна. – Мртви су мртви, повређени повређени, мој боже.

Наредних пола часа она је као аутомат излазила на терасу, гледајући голе ранопролећне крошње шиљатих јабланова, и исто тако огољене крошње младих липа, које су расле између јабланова, посвуда околу дугих, одвратних зграда. Све је било горко и одвратно. Борна осети, стојећи на тераси, да је боли лево раме. Бол поче да се лепезасто спушта ка срцу.

– Реума – рече она на глас и врати се у кухињу, седе за сто, спусти обе руке на плочу. Погледа ка електричном штедњаку. Кафа јој се није пила, није јој се пио ни чај, старица устаде, отвори фрижидер, па га готово бесно затвори. Није јој се пио ни ледени сок, ни кисела вода, грло јој се стегло, чело намрштило. Пође тамо, врати се онамо, пође поново тамо и тог часа зазвони телефон.

Старица једва жива приђе телефону, узе слушалицу и једва чујно рече: – Да! – не знајући уопште шта да мисли и ко ће јој се јавити.

– Здраво, мајко! – зачу синовљев глас.

– Где си ти, Миливоје? – промуца испрекидано и прегласно старица.

Неко време завлада тишина, онда син рече: – Па на послу, где бих био? Какво ти је то питање...

Носећи слушалицу, старица приђе кухињском столу и спусти се на једну од две столице.

– Мислила сам... – поче старица.

– На шта си мислила?! – синовљев глас није скривао нестрпљење и неку врсту прејаке, неприродне нервозе. – Шта је с тобом, мајко?! На шта си, молим те, мислила?

– Не знам ... чуо си да се 95-ица сударила, има и мртвих, повређених.

– Појма немам о чему говориш! – одсече синовљев глас.

– Радио цело јутро јавља о тој несрећи, а ти идеш 95-ицом, па сам мислила...

– Ајде, бог с тобом мајко, каква несрећа! Шљакам, у фирми сам, стигли су нам Словенци, а са њима нема циле-миле! – довикну син.

Старица сад осети како јој се онај тешки и претешки камен лошег предосећаја померио са срца, залебдео и одлетео негде, у дубину или висину, није битно и хвала ти, драги Боже.

– Долазим око пола 6, као и обично! – рече Миливоје.

– Добро, сине. Имамо ручак од недеље, оно месо и кромпир! – рече старица и даље одахњујући са сваком речју и сваким тренутком који је следио у том разговору са њеним јединцем.

– Важи, видимо се око пола 6 – рече син и спусти слушалицу.

Борна је онда устала, однела телефонску слушалицу до базе телефона, спустила је доле и окренувши се, сада већ некако лакше и окретније, кренула ка тераси.

Јаблани су се лагано померали у врховима, али су липе, младе и танких стабала, са крошњама које су подсећале на облаке, мировале. Као да не пристају на покрет или игру.

2

Око пола 6 зачуло се звоно на вратима и Борна, ужурбано, а колико може, крете ка предсобљу. Врата су се отворила. Миливоје је стајао пред њом – здрав и прав – колико је видела, и смешио се.

Он скиде лаки капут, смаче качкет са главе, седе на столочицу која је служила да би се мајка и син обули. Скиде, уз нешто напора, дубоке зимске ципеле. Натуче папуче на дуга стопала, па оде у купатило.

– Сада ћу – добаци преко рамена – само да се умијем и оперем руке.

Два тањира су стојала на столу, у дрвеној корпици три-четири укрупно одсечена комада црног хлеба. Виљушке, ножеви.

Борна оде до штедњака, па донесе плех, спусти га на сто, смаче алуфолију са његовог горњег дела. У малој чинији, лежали су кисели краставчићи.

Миливоје убрзо уђе у кухињу и рече: – Ја ћу једну ракију! – па оде до дофрижидера, извуче одатле боцу пуну кристално прозирне „мученице”.

– ’Оћеш ти? – упита.

Мајка рече: – Нећу, сине, пијем лекове!

– Не би било лоше! – рече син потихо.

– Не, не! – одби старица.

– Дооо-бро! – рече син јединац, наточи себи до врха, узвикну: живели! и у једном цугу истресе течност у грло.

– Ух, ух, добра ли је! – стресе се.

Ручали су као и обично, у тишини, ту и тамо коментаришући саму храну, Миливоје је стандардно питао како је мајка Борна провела дан, она је рекла да је била нервозна до разговора с њим јер је била сигурна да се баш његов аутобус сударио и да је он у Ургентном. Миливоје рече: свашта! и понови још два пута свашта!, па упита како јој то пада на памет, а старица рече да жене имају шесто чуло и да је то познато, а Миливоје рече: видиш да си сад оманула и ти и твоје шесто чуло...?! Али, ипак ручак је као и обично прошао у некој врсти топле тишине.

После ручка Миливоје укључи велики плазма-телевизор, који је купио чим се развео и вратио у родитељски стан. Док је старица споро пословала око стола, распремајући судове и виљушке-ножеве, Миливоје нађе *Београдску хронику*.

– Слађа! – довикну он.

Старица не рече ништа. А кад је села до њега, рече, као да одговара: – Ја више волим Раду!

Градске вести су ишле уобичајено брзо, укратко, а онда водитељка, уозбиљивши лице, рече да је данас, рано јутрос, аутобус 95 доживео стравичан судар на раскрсници код „Холидеј ина”. У судару је учествовао и аутобус са линије 16 – промрмља она.

Телевизијска слика је, међутим, готово као фотографија, приказивала два сударена возила и пуст простор око њих. Водитељка *Београдске хронике* рече да је полиција одмах изашла на лице места, рече да су дошла и двоја ватрогасна кола. Додаде да су због тога и трамвајски и аутобуски саобраћај били у прекиду готово два часа, што је изазвало колапс на Новом Београду, који је тек око петнаест часова рашчишћен.

Телевизијска слика готово непомична и безбојна, приказивала је аутобусе из даљине, као некаква чудовишта која су навалила једно на друго и ту платила главом, околу су се видели полицајци. Обични људи, пролазници, као да су ишчезли. О унесрећенима и да не говоримо.

Слађана, она је те вечери водила *Хронику*, рече да је ово највећа несрећа у последњих десет година, јер је погинуло четворо људи, док је десетак тешко повређено... Узроци судара се испитују, извештај ћемо имати до сутра ујутро, оба возила су одвезена на технички преглед.

Тог часа у непомични кадар уђоше два полицајца, од којих је један махао рукама и весело се смејао, као да је управо видео добар циркуски скеч.

– Чему се ова будалетина смеје!?! – рече старица.

– Стварно не знам! – одговори јој син и намршти се.

Он снагом воље призва у свест јутарњу вожњу – цело то путовање с Котежа, уобичајену гужву, преко Панчевачког моста, Улицом 29. новембра, како ју је још увек звао, све до подземног пролаза у Нушићевој; он призва невероватни предосећај, од јутрос, да ће се нешто десити, нешто врло, врло лоше, и осети како му се поново шаке стежу око шипки, у тој гужви, у том аутобусу, који је хрлио преко Бранковог моста, ка Новом Београду. Није гледао на сат, стегао је ту шипку, осећајући неку врсту танког али оштрог страха дуж кичме и у кичми, и његова имагинација поново призва трен, када је аутобус број 95 скренуо, на великој раскрсници, преко од бивше зграде ЦК, а други аутобус, број 16, из супротног правца, продужио право, пролазећи, вероватно кроз жуто, или кроз црвено, вероватно кроз црвено, и час, кад је возач 95-ице, у којој је тог јутра, у гужви био Миливоје, покушао да оштријим скретањем амортизује удар, који је морао да се деси одмах, наредног трена; и Миливој поново виде и осети целином ужаснутог бића моменат судара, аутобуса 95, у којем је он био, и другог аутобуса, тај мукли, дути прасак,

вриштање и јауке, људе који су падали као снопље, и виде девојку која се ухватила за пешеве његовог капута и вукла га инерцијом надоле, на гомилу већ попадалих људских тела; неко време његове руке су издржале то убилачко повлачење, таман довољно дуго да преживи први удар, а онда су се, под притиском, прсти отворили и он је са девојком на себи, пао преко оних који су већ пали, додатно их гњечећи и повређујући, ударајући левом ногом, у том паду, страховито, о једну од шипки, код средњих излазних врата. Огромни крвни подлив, испод његовог левог колена, сведочио је сада о том фантастичном часу, који као да је пренет у Миливојев живот из најцрњег сна, али зимске панталоне на њему су криле траг срећно избегнуте смрти (или, можда, веће повреде) и он им је искрено био захвалан на томе.